

Ministerie van Defensie

Jaarlijkse Voortgangsrapportage kleine missiebijdragen 2019

Datum: 20 mei 2020

Afkortingen

ACTA	Anti-Terrorism Clarification Act
AMISOM	African Union Mission in Somalia
AOL	Area of Limitation
AOS	Area of Separation
AU	Afrikaanse Unie
BST	British Support Team
CCC	Command and Control Center
CSPG	Coalition Strategy and Plans Group
CTI	Central Training Institute
DDR	Disarmament, Demobilization and Reintegration
DGLC	Defensie Grondgebonden Luchtverdedigingscommando
ECID	Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten
eFP	Enhanced Forward Presence
EGF	European Gendarmerie Force
ETTF	Educational and Training Task Force
EU	Europese Unie
EUBAM	European Union Border Assistance Mission
EUCAP	European Union Capacity Building
EULEX	European Union Rule of Law Mission
EULPC	European Union Liaison and Planning Cell
EUNAVFOR	European Union Naval Force
EUPOL COPPS	EU Mission for the Support of Palestinian Police and Rule of Law
EUTM	European Union Training Mission
FAMA	Forces Armées Maliennes
FRONTEX	Frontières Extérieures
FTT	Flexible Training Team
GABC	General Administration for Borders en Crossings
GBVS	Geïntegreerde Buitenland en Veiligheidsstrategie
GFP	Gender Focal Points
GPOI	Global Peace Operations Initiative
HNS	Host Nation Support
HoM	Head of Mission
IDF	Israel Defence Forces
IED	Improvised Explosive Device
IPO	Individual Police Officer
ISIS	Islamitische Staat in Irak en Syrië
IVS	Internationale Veiligheidsstrategie
LAF	Lebanese Armed Forces
MINUSMA	Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali
MSCHOA	Maritime Security Centre Horn of Africa
NAVO	Noord Atlantische Verdragsorganisatie
NMI	NATO Mission Iraq
NS2AU	Nato Support to the African Union
OHQ	Operational Headquarter
OS	Ontwikkelingssamenwerking
PLC	Palestinian Leadership Courses
RDE	Redeployment Element
RSM	Resolute Support Mission
SOF	Special Operation Forces
SSR	Security Sector Reform

ToT	Training of Trainers
UNDOF	United Nations Disengagement Observer Force
UNIFIL	United Nations Interim Force in Lebanon
UNMISS	United Nations Mission in South Sudan
UNTSO	United Nations Truce Supervision Organization
UNSMIL	United Nations Support Mission in Libya
USSC	United States Security Coordinator
VGR	Voortgangsrapportage
VN	Verenigde Naties
VPD	Vessel Protection Detachment
WFP	World Food Programme

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Expeditionaire inzet van Nederlandse militairen en civiele experts	7
2.1	Samenhang	7
2.2	Europa	8
2.2.1	EULEX (Kosovo)	8
2.3	Midden-Oosten	9
2.3.1	Rationale en samenhang Nederlandse bijdragen	9
2.3.1.1	UNIFIL (Libanon)	10
2.3.1.2	UNDOF (Golan)	10
2.3.1.3	UNTSO (Israël, Libanon en de Golan)	11
2.3.1.4	EUBAM (Rafah)	11
2.3.1.5	USSC (Jeruzalem en Ramallah)	12
2.4	Afrika	13
2.4.1	Sahel Regio	13
2.4.1.1	MINUSMA (Mali)	14
2.4.1.2	EUTM (Mali)	15
2.4.1.3	EUCAP Sahel Mali	15
2.4.1.4	EUCAP Sahel Niger	16
2.4.2	Libië en Middellandse Zee	16
2.4.2.1	EUBAM Libië	17
2.4.2.2	EULPC (Libië)	18
2.4.2.3	EUNAVFOR MED Sophia (Middellandse Zee)	18
2.4.3	Somalië en piraterijbestrijding	19
2.4.3.1	EUNAVFOR ATALANTA	19
2.4.4	UNMISS (Zuid-Sudan)	19
2.4.5	GPOI (Niger en Uganda)	20
2.5	Internationale hoofdkwartieren	21
3	Nationale inzet	22
3.1	Vessel Protection Detachments (Oostkust Afrika)	22
4	Slotbeschouwing	23
Bijlage 1	Juridische grondslagen en mandaten	24
Bijlage 2	Totale inzet in 2019 (uitvouwbare infographic)	26

1 Inleiding

Zoals gemeld in de brief "Monitoring en evaluatie missies" die gelijktijdig met deze brief is gezonden, ontvangt uw Kamer, ten behoeve van het monitoren van de voortgang van de kleine of kortdurende Nederlandse bijdragen aan missies met een militaire en een civiele component, jaarlijks op de derde woensdag in mei een "Jaarlijkse voortgangsrapportage kleine missiebijdragen". Deze neemt de plaats in van de jaarlijkse Kamerbrief "Tussentijdse Evaluatie Missies & Operaties". De naamswijziging heeft als doel het onderscheid tussen monitoring en evaluatie te behouden. Inhoudelijk is de brief gelijk gebleven, behoudens dat de voortgang van grote meerjarige missiebijdragen, die vallen onder artikel 100 van de Grondwet, voortaan standaard separaat wordt behandeld, in lijn met de gegroeide praktijk.

De rapportage behandelt als eerste de expeditionaire inzet van militairen en civiele experts per regio, waaronder de inzet in internationale hoofdkwartieren. Aansluitend wordt een beknopt overzicht gegeven van de inzet van de krijgsmacht in het kader van nationale veiligheid. Het laatste hoofdstuk bevat een slotbeschouwing. In bijlage 1 zijn de juridische grondslagen voor de verschillende bijdragen aan missies en operaties opgenomen. Bijlage 2 geeft een integraal overzicht weer van de totale Nederlandse personele inzet in missies en operaties in 2019. Hiermee geeft het kabinet gehoor aan de wens van de Kamer om een overzicht te verkrijgen van het totaal aantal uitgezonden Nederlandse militairen per kalenderjaar. Hierin zijn daarom ook de inzet voor de anti-ISIS coalitie en de brede veiligheidsinzet in Irak, *Resolute Support Mission* (RSM)(Afghanistan) en *enhanced Forward Presence* (eFP) opgenomen.

Voor de meerjarige artikel 100-missiebijdragen van Nederland aan de anti-ISIS coalitie en de brede veiligheidsinzet in Irak en RSM ontvangt uw Kamer, parallel aan deze brief separate voortgangsrapportages (VGR). Dat geldt ook voor de Nederlandse bijdrage aan eFP. Voorts blijft gelden dat de deelname aan uitsluitend civiele missies niet in deze voortgangsrapportage wordt behandeld. De inzet in het kader hiervan is namelijk opgenomen in de reguliere verantwoording van de ministers van Buitenlandse Zaken en Justitie en Veiligheid.¹

Ten slotte zijn mogelijk uitgevoerde geheime operaties niet opgenomen, in verband met het vertrouwelijke karakter dat deze operaties kenmerkt.

In deze voortgangsrapportage worden geen uitspraken gedaan over de effectiviteit van missies of operaties onder de leiding van internationale organisaties (VN, NAVO, EU). Dat is ter beoordeling van de internationale organisatie die verantwoordelijk is voor de planning en uitvoering van desbetreffende missie of operatie. Deze rapportage beperkt zich tot de beoordeling van de voortgang van de Nederlandse bijdrage. Voor zover mogelijk wordt beschreven in welke mate de inzet van Nederlandse militaire eenheden en individuele militairen en civiele functionarissen heeft bijgedragen aan de realisatie van de missie(sub)doelstellingen.

Deze rapportage behelst geen alomvattende verantwoording van inzet. De financiële verantwoording van inzet is opgenomen in het jaarverslag van Defensie. Ontwikkelingen in de veiligheidssituatie in de verschillende regio's zijn opgenomen in het jaarverslag van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en de verantwoording van de Nederlandse Militaire Gezondheidszorg tijdens inzet is opgenomen in het jaarverslag van

¹ Departementale jaarverslagen en beleidsevaluaties.

de Inspectie Militaire Gezondheidszorg. Voorts behandelt ook de Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht de inzet van Nederlandse militairen in zijn jaarverslag.

Het parlement heeft verder verzocht aan te geven wat de consequenties van de inzet waren op de inzetbaarheidsdoelen van de krijgsmacht. In de inzetbaarheidsrapportage 2019 die het parlement ontvangt in het kader van het jaarverslag, wordt daar nader op ingegaan.²

² Kamerstuk 35 000 X – nr. 68

2 Expeditionaire inzet van Nederlandse militairen en civiele experts

2.1 Samenhang

De Geïntegreerde Buitenland en Veiligheidsstrategie (GBVS), de Defensienota en de nota Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking kwamen uw Kamer op respectievelijk 20, 26 maart en 18 mei 2018 toe, en op 17 april jl. ontving uw Kamer de tussenrapportage van de GBVS.³ In deze documenten schetst het kabinet de strategische kaders voor de internationale inzet voor de veiligheid van Nederland en de wereld en de rol van de krijgsmacht die het kabinet daarbij voor ogen heeft. Het kabinet zet in op een internationale aanpak voor de veiligheid van Nederland. De Nederlandse militaire bijdrage aan missies en operaties vormt hiervan een onlosmakelijk onderdeel. Zoals aangegeven in de GBVS, investeert Nederland – gezien de druk op de internationale rechtsorde en de instabiliteit in de regio's rond Europa – in vredesmissies en crisisbeheersingsoperaties, mede omdat dit een vorm van *forward defence* is. Deze inzet richt zich primair op de instabiele regio's rondom Europa en vooral daar waar de Nederlandse veiligheid en belangen in het geding zijn.

Voorbeelden van concrete dreigingen voor de veiligheid van Nederland en Europa zijn de militaire opbouw van de Russische strijdkrachten en het voortdurende en zorgwekkende Russische optreden in de Krim en Oost-Oekraïne, de slagkracht en invloedssfeer van jihadistische groeperingen in regio's rondom Europa en de daaruit volgende terroristische dreiging evenals irreguliere migratie richting Europa.⁴ Deze dreigingen maken dat het kabinet de ogen niet kan sluiten voor de instabiliteit in de wereld om ons heen. Het bevorderen van de veiligheid en stabiliteit in landen als Mali, Kosovo en in het Midden-Oosten is in het veiligheidsbelang van Europa. Kleinere bijdragen aan missies zijn eveneens van belang, omdat ze bijvoorbeeld de Nederlandse strategische informatiepositie en invloed vergroten. Dit kan in VN-, NAVO- en EU-kader en in ad hoc coalities. Daarnaast zet Nederland binnen organisaties zoveel mogelijk in op strategische functies die nauw aansluiten bij het Nederlands beleid. Op deze wijze beoogt Nederland met kleine bijdragen kwalitatieve impulsen aan de effectiviteit van missies te geven.

Zoals benadrukt in de Kamerbrief over samenhang Nederlandse inspanningen in snelle reactiemachten en missies en operaties tot en met 2021 van 14 juni 2019, acht het kabinet het onverminderd van belang dat de inzet van de krijgsmacht waar mogelijk deel uitmaakt van een geïntegreerde aanpak.⁵ Het voorkomen en duurzaam oplossen van conflicten vraagt naast militaire inzet bovenal een inclusieve politieke oplossing en de aanpak van grondoorzaken door middel van ontwikkelingssamenwerking. Daarnaast vergt het bestendigen van stabiliteit een lange adem. Waar nodig en mogelijk zet het kabinet bij inzet van de krijgsmacht in op meerjarige betrokkenheid, die ook de effectiviteit van de Nederlandse bijdrage ten goede komt. Nederland doet dit in samenwerking en nauwe afstemming met internationale partners. De Nederlandse bijdrage aan militaire missies is daarbij ook in de bredere diplomatieke relaties met onze

³ BZDOCOC-1994277363-45

⁴ Kamerstuk 29521 nr.363

⁵ Kamerstuk 29521 nr.381

internationale partners van groot belang. In totaal zijn in 2019 circa 2100 Nederlandse militairen en 50 civiele experts en politiefunctionarissen ingezet in ongeveer 20 missies en operaties.

De navolgende paragrafen behandelen de inzet per regio, met bijzondere aandacht voor de samenhang tussen missies en de inzet van militairen en civiele experts. In de tabel in bijlage 1 wordt een overzicht weergegeven van de mandaatperioden en de Nederlandse mandaataantallen. Om een inzicht te krijgen in de personele consequenties is in bijlage 2 een overzicht opgenomen met daarin weergegeven de mandaataantallen voor 2019. In tabelvorm zijn tevens per missie het daadwerkelijk aantal uitgezonden civiele en militaire functionarissen weergegeven. Deze aantallen zijn hoger dan de mandaataantallen, doordat de uitzendduur van militairen vier tot zes maanden bedraagt waardoor er per jaar één of meerdere personeelsrotaties per missie kunnen plaatsvinden. Civiel personeel wordt doorgaans voor een heel jaar ingezet, militairen alleen in uitzonderingsgevallen.

2.2 Europa

2.2.1 EULEX (Kosovo)

Rationale Nederlandse bijdrage

Vanwege de geografische nabijheid is het voor de Europese Unie en Nederland van direct belang om te investeren in de rechtsstaat, stabiliteit en veiligheid in Kosovo. Een slecht functionerende Kosovaarse rechtsstaat zou kunnen resulteren in grensoverschrijdende criminaliteit, irreguliere migratiestromen en radicalisering. *European Union Rule of Law Mission (EULEX) Kosovo* richt zich sinds 2008 op het versterken van de rechtsstaat in Kosovo. Dit omvatte met name de opbouw en hervorming van de politie, het justitieapparaat en de grensbewaking. Doel van de missie is het opzetten van een duurzaam, transparant en multi-etnisch justitieel systeem. De bijdrage van Nederland past binnen de bredere Nederlandse inzet in de Westelijke Balkan, met veiligheid/stabiliteit, rechtsstatelijkheid en sociaaleconomische ontwikkeling als prioriteitsgebieden.

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Zoals aangegeven in de Tussentijdse Evaluatie Missies en Operaties 2018 is het mandaat van EULEX Kosovo op 15 juni 2018 met twee jaar verlengd. Het mandaat voorziet in een verdere afbouw van de missie en gedeeltelijke overdracht van taken aan de Kosovaarse autoriteiten en de andere EU-instellingen in het land. Dit proces is in 2019 voortgezet, waarbij opnieuw een deel van de monitorings- en adviestaken zijn overgedragen aan het EU Office in Kosovo. De missie behoudt drie executieve taken: het ter beschikking stellen van een politie-eenheid als mogelijke 'second responder' in geval van ongeregelde heden, ondersteuning van de activiteiten van de *Kosovo Specialist Chambers/Specialist Prosecutor's Office* en het bieden van getuigenbescherming. Geleidelijk is de omvang van de missie gereduceerd van achthonderd naar vijfhonderd personen in december 2018. In oktober 2019 is vanuit de EU de reguliere *Strategic Review* van EULEX gestart om de noodzaak en wenselijkheid van verlenging van het missiemandaat te beoordelen voor de periode 2020 t/m 2022.

Militaire en civiele bijdrage

In het licht van de aanpassing van het EULEX-mandaat in juni 2018, gericht op verdere afbouw van de missie en overdracht van taken, is het Nederlandse mandaat voor EULEX reeds in 2018 gereduceerd van twintig tot vijftien personen. Dit aantal is in 2019 niet veranderd. Het ging hierbij om civiele experts en functionarissen van de Nationale Politie

en Marechaussee Zij hielden zich onder andere bezig met monitoring van strafzaken rondom oorlogsmisdrijven en drugshandel, capaciteitsopbouw op het gebied van *rule of law* en het voeren van interne onderzoeken binnen de missie. Voorts vervullen zij algemene, ondersteunende functies ten behoeve van voortzetting van de missie.

Met de inzet binnen EULEX werd een concrete bijdrage geleverd aan de versterking van de rechtstaat in Kosovo. Met name de inbreng van Nederlandse expertise en ervaring op het gebied van *rule of law* zorgt voor een duurzamer, transparanter en multi-etnisch justitieel systeem. Door het vervullen van de strategische functies op managementniveau is tevens de informatiepositie van Nederland verbeterd.

2.3 Midden-Oosten

2.3.1 Rationale en samenhang Nederlandse bijdragen

De situatie in het Midden-Oosten is één van de oorzaken van aanhoudende instabiliteit aan de zuidoostflank van Europa. De Nederlandse inzet in het Midden-Oosten vindt plaats in het kader van de bevordering van de internationale rechtsorde en is erop gericht om een bijdrage te leveren aan het de-escaleren van de situatie in de regio. De Nederlandse inzet in missies in het Midden-Oosten vormt hier een belangrijk onderdeel van en sluit nauw aan bij de diplomatieke en OS-inspanningen van Nederland in het Midden-Oosten.

Nederland droeg ook in 2019 bij aan drie VN-missies die zich richten op het bevorderen van stabiliteit in de regio. De *United Nations Interim Force in Lebanon* (UNIFIL) richt zich op beëindiging van vijandelijkheden in het grensgebied tussen Israël en Libanon en het ondersteunen van de inzet van de *Lebanese Armed Forces* (LAF). Daartoe draagt UNIFIL bij aan het voorkomen van de aanwezigheid van ongeautoriseerd personeel en wapens, het ondersteunen van de LAF in het herstellen van het gezag in Zuid-Libanon en het beschermen van de burgerbevolking. De *United Nations Truce Supervision Organization* (UNTSO) heeft als taak toezicht te houden op de bestanden in de regio tussen Israël en de omliggende landen. Nederland draagt sinds 1956 met militaire waarnemers bij aan deze missie. De *United Nations Disengagement Observer Force* (UNDOF) is een gewapende waarnemingsmissie die sinds 1974 op de Golan-hoogvlakte toeziet op het staakt-het-vuren tussen Syrië en Israël. Daarnaast heeft UNDOF een beschermingstaak voor UNTSO. De werkzaamheden van deze missies bleven vanwege de regionale ontwikkelingen in 2019 onverminderd van belang.

Daarnaast leverde Nederland ook in 2019 een militaire bijdrage aan missies die de Nederlandse bredere inzet voor de realisatie van een twee-statenoplossing ondersteunen. De *United States Security Coordinator (USSC) for Israel and the Palestinian Authority* richt zich op professionalisering van de Palestijnse veiligheidssector. Daarmee beoogt USSC bij te dragen aan de mogelijkheid van een stabiele Palestijnse staat. USSC heeft tevens een belangrijke liaisonfunctie in de bevordering van de samenwerking tussen de Palestijnse en de Israëlische veiligheidssector. De *European Union Border Assistance Mission (EUBAM) Rafah* richt zich op de verbetering van de veiligheid van grensverkeer van personen bij de grensovergang Gaza – Egypte, in het kader van de *Agreement on Movement and Access* tussen Israël en de Palestijnse Autoriteit. Daarmee beoogt EUBAM tevens bij te dragen aan vertrouwen tussen de Israëlische en de Palestijnse Autoriteit. Sinds Hamas in 2007 de macht heeft overgenomen in de Gazastrook in 2007 heeft de missie haar

werkzaamheden in Gaza echter moeten stilleggen en is de staf van de missie sterk afgebouwd.

Nederland zet in de bovengenoemde missies, met uitzondering van EUBAM Rafah, in op strategische functies die nauw aansluiten bij het Nederlands beleid in het Midden-Oosten, bijvoorbeeld op het gebied van mensenrechten, gender of rechtsstaatopbouw. Nederland beoogt op deze wijze met een kleine bijdrage een kwalitatieve impuls aan de effectiviteit van de missies te leveren. De bijdragen verbeteren tevens de informatiepositie van Nederland. Tot slot geven deze bijdragen Nederland ook meer ruimte om mee te praten over de inzet van internationale missies in VN en EU-verband.

2.3.1.1 UNIFIL (Libanon)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Bij de mandaatverlenging van UNIFIL in 2019 zijn het troepenplafond en de *Maritime Taskforce* behouden. Op een aantal incidenten na heeft UNIFIL in 2019 haar werk in goede orde kunnen uitvoeren waarbij het operaties uitvoerde in het gehele mandaatgebied. Schendingen van resolutie 1701 aan beide zijden van de grens blijven een punt van zorg en aandacht. In augustus-september 2019 was er sprake van toenemende spanningen door meerdere schendingen van de resolutie, waaronder wederzijdse beschietingen tussen Israël en Hezbollah. Het maandelijks tripartite overleg onder leiding van UNIFIL met *Israel Defence Forces* (IDF) en *Lebanese Armed Forces* (LAF) wist verdere escalatie van de schendingen effectief te voorkomen, waardoor gedurende de rest van 2019 een relatief stabiele situatie ontstond.

Militaire bijdrage

Nederland heeft in 2019 een bijdrage geleverd in de vorm van een genderadviseur, verantwoordelijk voor advisering omtrent de implementatie van VNVR 1325 betreffende vrouwen, vrede en veiligheid. Met het leveren van de genderadviseur in UNIFIL onderstreept Nederland het belang dat vrouwen spelen in alle stadia van een conflict, maar in het bijzonder bij vredesbesprekingen en wederopbouw.

De genderadviseur had een adviserende rol op het gebied van inzet van vrouwen binnen de operaties. Zo voerde de adviseur de regie over de totstandkoming van het adviesplan voor het Head of Mission (HoM), op het gebied van het verbeteren van de werk- en leefomstandigheden, waaronder legeringsfaciliteiten van vrouwelijke militairen op het hoofdkwartier van UNIFIL (Camp Al Naqoura).

2.3.1.2 UNDOF (Golan)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Ook het afgelopen jaar vonden verschillende schendingen plaats van het *Agreement on Disengagement*. UNDOF blijft een belangrijke rol spelen voor stabilisatie en weet escalatie van de schendingen effectief te voorkomen door nauwe contacten met Israëlische en Syrische zijde te onderhouden en tussen beide te bemiddelen. Eind 2014 heeft UNDOF zich vanwege de verslechterde veiligheidssituatie moeten terugtrekken van de Syrische zijde (ook wel B-zijde) van de *Area of Separation* (AOS) en een aantal werkzaamheden moeten staken. In 2018 heeft UNDOF met het weer in gebruik nemen van Camp Faouar (B-zijde) een eerste stap gezet naar een volledige terugkeer naar de Syrische zijde. De terugkeer naar de B-zijde is echter een tijdrovend proces. Veel observatieposten zijn in de Syrische burgeroorlog vernield en in het gebied liggen nog

veel mijnen en andere *Improvised Explosive Devices* (IED's) die eerst door UNDOF geruimd moeten worden.

In 2019 is de missie verder gegaan met een geleidelijke terugkeer naar de B-zijde van het operatiegebied. In 2019 zijn vier observatieposten aan de B-zijde weer door UNDOF in gebruik genomen en is het aantal patrouilles in de Area of Separation (AOS) en in de Area of Limitation (AOL) toegenomen. Ook heeft de missie voor het eerst sinds 2014 weer nachtelijke patrouilles uitgevoerd.

Militaire bijdrage

Nederland heeft in 2019 met twee liaisonofficieren aan de UNDOF-missie bijgedragen. Deze liaisonofficieren waren binnen de missie verantwoordelijk voor informatie-uitwisseling met de *Israel Defence Forces*, respectievelijk de *Senior Syrian Arab Delegate*.

2.3.1.3 UNTSO (Israël, Libanon en de Golan)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Het sinds 1948 doorlopende VN-mandaat heeft een regionale invalshoek en stelt de missie in staat de UNTSO waarnemers flexibel in te zetten daar waar zij van meerwaarde zijn. De waarnemers van UNTSO richten zich op monitoring van de bestanden in de regio tussen Israël en de omliggende landen. In 2019 zijn UNTSO-waarnemers vooral in de grensgebieden tussen Syrië en Israël (in de Observer Group Golan) en Israël en Libanon (in de Observer Group Lebanon) ingezet. Op de Golan, in het grensgebied tussen Syrië en Israël, werkte UNTSO samen met UNDOF aan een geleidelijke terugkeer naar de B-zijde (Syrische zijde) van het operatiegebied. Naast de monitoringswerkzaamheden probeerde de missie door communicatie met alle partijen de spanningen in de regio te verminderen. UNTSO werkte in alles nauw samen met UNDOF en UNIFIL.

Militaire bijdrage

De Nederlandse bijdrage bestond in 2019 uit elf *United Nations Military Observers*, die verdeeld over de mandaatgebieden van de missie opereerden, en één stafofficier die werkzaam was als *Chief Liaison Office* in Beiroet. De Nederlandse militairen hebben bijgedragen aan het toezicht op de voorwaarden van de wapenstilstand en daarmee aan de stabiliteit in de regio. Na inspecties en goedkeuring van onder andere de medische afvoerketen waren Nederlandse *Observers* sinds oktober 2019 weer operationeel actief in Syrië (B-zijde).

2.3.1.4 EUBAM (Rafah)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

EUBAM Rafah richt zich op de verbetering van de veiligheid van grensverkeer van personen bij de grensovergang Gaza – Egypte, in het kader van de *Agreement on Movement and Access* tussen Israël en de Palestijnse Autoriteit. Sinds Hamas in 2007 de macht heeft overgenomen in de Gazastrook heeft de missie haar werkzaamheden in Gaza echter stilgelegd en is de staf van de missie sterk afgebouwd. Sindsdien heeft EUBAM uitvoering gegeven aan het *Preparedness Project* dat sinds 2007 de actieve cel van de missie vormt. Dit heeft als doel om de Palestijnse *General Administration for Borders en Crossings* (GABC) voor te bereiden op een eventuele terugkeer naar de grensovergang Rafah. EUBAM heeft hiertoe in 2019 nauw contact onderhouden met de GABC, trainingen gegeven en projecten uitgevoerd om de capaciteiten van de GABC te versterken. Een van deze projecten was het bieden van ondersteuning bij het opzetten van een *Command en Control Center* (CCC) om betere samenwerking en coördinatie

binnen de Palestijnse Autoriteit (PA) op het gebied van *borders* en *crossings* te bewerkstellingen.

Militaire bijdrage

In november 2018 is uw Kamer geïnformeerd⁶ over het besluit de Nederlandse personele bijdrage aan EUBAM Rafah te verlengen tot en met 31 juli 2021. Nederland zal een beperkte personele bijdrage (ongeveer drie personen) aan EUBAM leveren indien de missie weer wordt geactiveerd. In 2019 was er geen sprake van reactivering en daarom is er geen militaire bijdrage geleverd.

2.3.1.5 USSC (Jeruzalem en Ramallah)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

De USSC heeft sinds de oprichting van de missie bijgedragen aan de ontwikkeling van de Palestijnse veiligheidssector. Een voor de missie belangrijke ontwikkeling in 2019 was de in de VS aangenomen wetgeving (*Anti Terrorism Clarification Act - ATCA*) waardoor voortaan alle ontvangers van VS-financiering onder Amerikaanse rechtsmacht komen te vallen. De Palestijnse Autoriteit (PA) heeft hierop laten weten per 1 februari 2019 niet langer VS-financiering voor veiligheid te accepteren. Een aantal USSC-projecten zijn hierdoor stilgelegd. Eind december 2019 ondertekende President Trump de geconsolideerde begrotingswet waarvan de *Promoting Security and Justice for Victims of Terrorism Act* een onderdeel is. Deze wet bevat een reparatiemaatregel voor dit negatieve gevolg van ATCA, maar laat nog wel rechtszaken toe tegen iedereen die steun biedt aan (familieleden van) terroristen. De PA heeft in 2019 niet aangegeven of met deze reparatie hun zorgen zijn weggenomen, maar de samenwerking met de Palestijnen en de werkzaamheden van de missie zoals trainings- en adviesactiviteiten zijn desondanks onverminderd doorgegaan. Zo hebben in voorjaar en najaar 2019 de eerste certificeringsoefeningen plaatsgevonden (waartoe in 2018 werd besloten) waarin de Palestijnse veiligheidsdiensten op een aantal onderdelen worden getest. Nederland is bij de oefening in het najaar, net als andere deelnemende landen, als waarnemer aanwezig geweest.

Militaire en civiele bijdrage

De Nederlandse militaire bijdrage aan USSC bestond in 2019 uit drie militairen. Van de drie militairen werkte één vanuit de staf van USSC in Jeruzalem. De andere twee werkten met het *British Support Team* (BST) vanuit de Palestijnse gebieden in Jericho. Dit deden ze binnen het *Central Training Institute* (CTI) en in de *Palestinian Leadership Courses* (PLC). In samenwerking met de missie zijn in 2019 voorbereidingen getroffen voor de uitzending van drie civiele experts van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Deze uitzendingen zijn begin 2020 gestart.

De inzet van USSC op de versterking van de Palestijnse veiligheidssector is complementair aan het bilaterale Veiligheid- en Rechtsorde Programma en de Nederlandse bijdrage aan de (Civiele) *EU Mission for the Support of Palestinian Police and Rule of Law (EUPOL COPPS)* (mandaat van 5 civiele functionarissen).⁷ Hiermee draagt Nederland bij aan de opbouw van de Palestijnse rechtstaat en het veiligheidsapparaat. Het bilaterale Veiligheid- en Rechtsorde Programma richt zich, samen met EUPOL COPPS, op de versterking van de *Rule of Law* en de justitie sector. EUPOL COPPS traint en adviseert daarnaast ook de Palestijnse civiele politie. USSC werkt aan de capaciteitsopbouw van de andere veiligheidsactoren van de Palestijnse

⁶ Kamerstuk 21 501 – 02

⁷ In deze rapportage wordt EUPOL COPPS niet behandeld omdat dit een missie is waar Nederland enkel civiel aan bijdraagt.

veiligheidssector en de coördinatie tussen Israël en de Palestijnse Autoriteit op het gebied van veiligheid.

2.4 Afrika

2.4.1 Sahel Regio

Rationale en samenhang Nederlandse bijdragen

De Sahel is een instabiele regio aan de rand van Europa. In de Sahel is sprake van een aanzienlijke verslechtering van de veiligheidssituatie. Toenemende bevolkingsdruk door een voorziene verdriedubbeling van de bevolking tot 2050 en de gevolgen van klimaatverandering gepaard met gebrek aan economisch perspectief en daarmee samengaande spanningen, zetten steeds meer landen in de regio onder druk. De beperkte aanwezigheid van de staat voor het bieden van bescherming en het leveren van basisvoorzieningen aan de bevolking vormt een voedingsbodem voor terreurgroepen die hun invloedssfeer weten uit te breiden. Met name in Mali en Niger liggen routes die door migranten uit geheel West-Afrika worden gebruikt om Europa te bereiken. Daarnaast wordt de Sahel geteisterd door terroristische groeperingen, criminele organisaties en gewapende groepen die eveneens van deze routes gebruik maken om wapens, drugs en mensen te smokkelen. De instabiliteit in de Sahel dreigt zich bovendien in toenemende mate te verspreiden naar de West-Afrikaanse kuststaten. In 2019 was er sprake van toenemende onveiligheid en instabiliteit in Mali, met name in Centraal-Mali. Er vonden diverse aanslagen plaats, waarbij naast de bevolking ook het Malinese leger doelwit was.

De Nederlandse veiligheidsinzet in de Sahel heeft als doel om terrorisme tegen te gaan en de grondoorzaken van instabiliteit en de daaraan verbonden irreguliere migratie weg te nemen. Stabiliteit en veiligheid in de Sahel zijn van directe invloed op de veiligheid van Nederland en Europa. Om de grondoorzaken van conflict, instabiliteit en armoede aan te pakken, ondersteunt Nederland Mali via een geïntegreerde benadering. De veiligheidsinzet gaat gepaard met ontwikkelingssamenwerking en programma's voor migratiesamenwerking. De Nederlandse inspanningen zijn gericht op het ondersteunen van de Sahellanden om in de toekomst de veiligheid en stabiliteit in hun eigen land te kunnen waarborgen. De Nederlandse inzet in militaire en civiele missies in de regio draagt hieraan bij.

Met de inzet in de *Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali* (MINUSMA) heeft Nederland in 2019 een bijdrage geleverd aan de inspanningen van de internationale gemeenschap gericht op veiligheid en stabiliteit in Mali. De Nederlandse bijdrage was er tot 1 mei 2019 op gericht om – door het verzamelen van informatie – MINUSMA beter in staat te stellen haar stabiliserende taken in Mali uit te voeren. Met deze bijdrage kon Nederland voorzien in een kritieke behoefte van de VN. Op 1 mei werd de eenheid voor langeafstandsverkenning teruggetrokken. Hierna bestond de Nederlandse bijdrage nog uit enkele stafofficieren en politiefunctionarissen. De directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie (IOB) zal als onafhankelijke evaluatiedienst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken een eindevaluatie naar de Nederlandse inzet in MINUSMA uitvoeren.

Naast de bijdrage aan MINUSMA heeft Nederland in 2019 een kleine personele bijdrage geleverd aan de EU-missies in de Sahel, te weten: de *European Union Training Mission* (EUTM) Mali (vijf militairen), *European Union Capacity Building Mission* (EUCAP) Sahel Mali en Niger (ongeveer vijftien civiele functionarissen). EUTM Mali richt zich op het trainen, ondersteunen en adviseren van het Malinese leger (FAMa) op het gebied van commandovoering, defensiehervormingen, logistiek en mensenrechten. EUCAP Sahel

Mali en EUCAP Sahel Niger richten zich op het versterken van de binnenlandse veiligheidssector (politie, gendarmerie en nationale garde) in respectievelijk Mali en Niger door middel van strategisch advies en trainingen op onder meer het terrein van grensbeheer, bestrijding van terrorisme en mensenrechten, en verbetering van operationele effectiviteit. Door een bijdrage te leveren aan deze missies, ondersteunt Nederland de versterking van de binnenlandse veiligheidssector en in het bijzonder het tegengaan van irreguliere migratie, evenals georganiseerde criminaliteit in de Sahel. Daarbij heeft Nederland in 2019, door de plaatsing van een civiele expert binnen de *Regional Advisory and Coordination Cell (RACC)*, een concrete bijdrage geleverd aan de uitrol van de regionalisatietaken van de EU-missies in de Sahel. Hiermee is een relevante bijdrage geleverd aan het ondersteunen van de G5-Sahel. Een vervolgrtraining van het Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten (ECID) van de Koninklijke Marechaussee aan Malinese autoriteiten heeft om logistieke redenen in 2019 geen doorgang kunnen vinden.

2.4.1.1 MINUSMA (Mali)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Op 15 juni 2018 besloot het kabinet om de deelname van Nederlandse militaire eenheden aan MINUSMA-operaties per 1 mei 2019 te beëindigen.⁸ Dit besluit werd mede genomen met het oog op de nadelige effecten van de missiebijdrage op de gereedstelling van de krijgsmacht.

Van april tot augustus 2019 is onder nationaal commando een Nederlands *Redeployment Element (RDE)* in Mali ingezet. De RDE had als taak de terugkeer van het ingezette materieel naar Nederland voor te bereiden. Geclassificeerd materieel is rechtstreeks per vliegtuig teruggebracht. Het overige materieel wordt over de weg naar de haven van de Senegalese hoofdstad Dakar en vervolgens per schip naar Nederland gebracht.

Als gevolg van een aanval in augustus 2019 door een militante groepering op een konvooi dat Nederlands materieel vervoerde, duurt de terugkeer van het materieel langer dan gepland. Bij deze aanslag werden zes Malinezen, die waren belast met de beveiliging en het transport van het materieel, gedood. Ook ging een deel van het Nederlandse materieel verloren.⁹ De *Redeployment* (terugkeer van het materieel) ligt hierdoor stil. In overleg met de betrokken partijen wordt bekeken hoe het resterende materieel in Mali terug naar Nederland kan worden gehaald.

Gesteund door een uitbreiding van het mandaat verhoogde MINUSMA in 2019 haar aanwezigheid en activiteiten in Centraal-Mali om de Malinese overheid te kunnen ondersteunen bij het verminderen van geweld tussen gemeenschappen, de bescherming van de burgerbevolking en de terugkeer van de staat. Zo ondersteunde MINUSMA de lokale autoriteiten bijvoorbeeld bij het houden van *community forums* om spanningen tussen verschillende bevolkingsgroepen in de regio's Mopti en Ségou te verminderen.

In 2019 gaf de missie eveneens uitvoering aan de sterk vertraagde integratie van voormalige strijders van gewapende groepen in het leger middels het zogeheten *Disarmament, Demobilization and Reintegration (DDR)*-proces. Ruim 1.800 ex-combattanten zijn afgelopen jaar opgeleid om in het Malinese leger te integreren. Er zijn eveneens gemengde legereenheden gevormd die gezamenlijk patrouilles uitvoeren. Dit is een belangrijke stap voor de verdere hervormingen van het leger.

Militaire en civiele bijdrage

⁸ Kamerstuk 29521-363

⁹ Kamerstuk 2019D35746

Na de beëindiging van de deelname met eenheden op 1 mei 2019, werd de Nederlandse militaire bijdrage teruggebracht tot vier stafofficieren in het missiehoofdkwartier. Het totaal aantal *Individual Police Officers* (IPO) van de KMar- en de Nationale Politie, bedroeg in de eerste helft van het jaar negen en de tweede helft van 2019 zeven functionarissen. Op verzoek van Duitsland werden in november 2019 twee Nederlandse specialisten in de Duitse radardetectieeenheid op Kamp Castor in Gao geplaatst. Deze militairen, afkomstig uit een binationale eenheid van het Defensie Grondgebonden Luchtverdedigingscommando (DGLC), zullen Duitsland tot eind 2020 op bilaterale basis ondersteunen.¹⁰

2.4.1.2 EUTM (Mali)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

De toenemende onveiligheid, met name in Centraal-Mali, heeft zijn weerslag gehad op de activiteiten en resultaten van EUTM Mali in 2019. Als gevolg van de operationele inzet van vele Malinese militairen in de door geweld getroffen gebieden, waren namelijk minder trainees beschikbaar. De missie besloot daarom om meer decentrale activiteiten met een kleinere *footprint* uit te voeren. Een voorbeeld hiervan is het geven van advies aan militaire regiohoofdkwartieren in Kati en Segou. Daarnaast heeft de missie het afgelopen jaar meer aandacht gegeven aan het trainen van trainers. Dit draagt bij aan duurzame en zelfstandige capaciteitsopbouw van het Malinese leger. In december 2019 is in de EU de *Strategic Review* van EUTM Mali gepresenteerd, die dient als basis voor verdere discussies over de verlenging en aanpassing van het missiemandaat.

Militaire bijdrage

Het Nederlandse mandaat voor deze missie bedraagt vijf militairen. Nederland leverde in 2019 aanvankelijk drie en uiteindelijk vier stafofficieren aan EUTM Mali. Eén officier was werkzaam als strategisch adviseur binnen de *Advisory Taskforce* voor het Malinese Ministerie van Defensie en de G5 Sahel hoofdkwartieren. Twee officieren waren werkzaam binnen de *Educational and Training Task Force* (ETTF).

2.4.1.3 EUCAP Sahel Mali

Voor de missie relevante ontwikkelingen

In 2019 is de *Area of Operations* van EUCAP Sahel Mali vergroot naar alle G5-landen. De missie draagt op die manier bij aan het regionaliseringsproces van GVDB-missies in de Sahel. In dat kader is in juli 2019 de eerste training gegeven in Tsjaad. In 2019 is de *regional coordination cell* (RCC) omgevormd tot de *regional advisory and coordination cell* (RACC). Deze richt zich naast de coördinatie van EU-activiteiten in de Sahelregio ook op strategische advisering van de G5-Sahel. De RACC is nu gevestigd in Nouakchott, Mauritanië, en valt administratief onder EUCAP Sahel Mali.

Ondanks een verslechterende veiligheidssituatie heeft de missie voortuitgang geboekt met de uitvoering van het mandaat. Zo heeft EUCAP Sahel Mali strategisch advies geleverd aan de Malinese politie ten aanzien van personeelszaken en bijgedragen aan de ontwikkeling van een nationaal trainingsplan voor de politie. De missie is doorgegaan met het *train-the-trainers* (ToT) concept, waardoor op dit moment een deel van de trainingen voor de Malinese binnenlandse veiligheidsdiensten wordt gegeven door eigen trainers. Dit draagt bij aan een duurzame capaciteitsopbouw van de Malinese veiligheidssector.

Civiele bijdrage

¹⁰ Kamerstuk 29521 nr.381

Het mandaat voor de Nederlandse bijdrage is maximaal vijftien functionarissen aan EUCAP Sahel Mali en Niger gezamenlijk. Dit mandaat is in 2019 niet volledig gevuld, mede vanwege de beperkte beschikbaarheid van Franstalige experts. Nederland heeft in 2019 een civiel expert geleverd aan de RACC. Deze expert adviseerde de RACC op het gebied van mensenrechten en gender. In 2019 was eveneens namens Nederland een politiefunctionaris werkzaam in EUCAP Sahel Mali. In 2019 is geen militaire bijdrage geleverd aan de missie.

2.4.1.4 EUCAP Sahel Niger

Voor de missie relevante ontwikkelingen

In 2019 heeft de missie de Nigerese autoriteiten ondersteund bij de implementatie van de in 2017 aangenomen nationale veiligheidsstrategie en bij de ontwikkeling van een nationaal beleid voor veiligheid en defensie. De missie heeft gedurende het jaar verschillende veldbezoeken afgelegd om Nigerese lokale functionarissen te trainen en informatie in te winnen, bijvoorbeeld over migratieroutes. Op verzoek van de lokale autoriteiten in Agadez heeft de missie de Nigerese veiligheidssector geholpen bij de ontwikkeling en implementatie van een plan om straatroven tegen te gaan.

Civiele bijdrage

Het mandaat voor de Nederlandse bijdrage is maximaal 15 functionarissen aan EUCAP Sahel Mali en Niger gezamenlijk. Nederland leverde in 2019 vier experts (drie civiele experts en een KMar-officier) aan EUCAP Sahel Niger. Eén expert werkte als strategisch adviseur voor de Nigerese veiligheidsstrategie. Een andere expert was werkzaam als coördinatie-adviseur. Deze coördineerde de inspanningen van EUCAP met ander internationale actoren die in Niger actief zijn op het gebied van veiligheid. De derde expert was werkzaam als projectevaluator. Een functionaris van de Koninklijke Marechaussee adviseerde de missie inzake grensbeheer.

EUCAP Sahel Niger heeft de Nigerese autoriteiten in 2019 ondersteund bij de oprichting en operationalisering van een Nigerees mobiel grensteam om grensbeheer te versterken. Nederland heeft samen met Duitsland dit initiatief financieel ondersteund. Nederland droeg 4 miljoen euro bij, Duitsland 6 miljoen euro. Naast deze financiële ondersteuning hebben functionarissen van de Koninklijke Marechaussee in samenwerking met Europese partners in het najaar van 2019 een deel van de training, gericht op het versterken van grensbeheer, voor het nieuwe grensteam verzorgd.

2.4.2 Libië en Middellandse Zee

Rationale en samenhang Nederlandse bijdragen

Libië bevindt zich sinds de val van Gadaffi in 2011 in een crisis. De humanitaire en veiligheidssituatie is verder verslechterd sinds de aanval van generaal Haftar en zijn *Libyan National Army* (LNA) op de hoofdstad Tripoli in april 2019. Ook heeft het kabinet met zorg geconstateerd dat het conflict in Libië meer dan ooit onderhevig is aan buitenlandse inmenging.

Het is voor Nederland en Europa van belang dat er in Libië een duurzame politieke oplossing komt die zal leiden tot stabiliteit in het land. Dit dient ook andere Nederlandse belangen, zoals het tegengaan van irreguliere migratie en het bestrijden van terrorisme en instabiliteit aan de Europese en NAVO-zuidgrens. De Nederlandse inzet in Libië is onder andere gericht op het bevorderen van stabiliteit, veiligheid en mensenrechten, het verbeteren van omstandigheden voor migranten en vluchtelingen en het tegengaan van irreguliere migratie. Dit doet Nederland onder andere door ondersteuning van het politieke proces en het versterken van de Libische overheidsinstellingen door middel van

capaciteitsopbouw. In lijn met de GBVS en de Landenstrategie Libië 2019-2022 vindt de Nederlandse inzet in Libië plaats op basis van een geïntegreerde benadering. De multilaterale missies en operaties die in en om Libië actief zijn, spelen hier op verschillende manieren een belangrijke rol in. Het leveren van Nederlandse bijdragen aan die missies sluit dan ook nauw aan bij de doelstellingen die Nederland wil bereiken in Libië.

Met de bijdrage aan de *European Union Border Assistance Mission* (EUBAM) ondersteunt Nederland de Libische autoriteiten bij de opbouw van een goed functionerend overheidsapparaat. EUBAM Libië heeft als taak de ondersteuning van de Libische autoriteiten bij capaciteitsopbouw op het gebied van grensbeheer, politie en de rechterlijke macht. De missie is een onderdeel van het geïntegreerde beleid van de EU om de transitie naar een democratisch, stabiel en welvarend Libië te realiseren. Dit zal de stabiliteit van Libië ten goede komen en is daarom ook in het Nederlands belang.

De *European Union Liaison and Planning Cell* (EULPC) is een ad-hoc arrangement dat in 2015 in het leven geroepen om de *United Nations Support Mission in Libya* (UNSMIL) te ondersteunen en te voorzien van planningscapaciteit waaraan het binnen de VN-missie toentertijd ontbrak. In najaar 2018 is de taak van de EULPC aangepast – de nadruk ligt nu op steun aan de EU-aanwezigheid in Libië, waaronder EUBAM en de EU-delegatie.

Tot slot deed Nederland in 2019 een bijdrage aan de maritieme militaire EU-operatie voor de kust van Libië, EUNAVFORMED Sophia. Deze missie werd in 2015 opgericht om mensensmokkelnetwerken te ontwrichten. Dit is van belang om irreguliere migratie via de centraal-mediterrane route op de Middellandse Zee tegen te gaan en dient daarmee ook het Nederlands belang. Tot de activiteiten van de missie behoren het verzorgen van trainingen aan de Libische kustwacht en marine, handhaving van het VNVR-wapenembargo.

2.4.2.1 EUBAM Libië

Voor de missie relevante ontwikkelingen

De in augustus 2016 op verzoek van de Libische autoriteiten opgerichte Europese civiele missie EUBAM richt zich op hervorming van de Libische civiele veiligheidssector. Met ingang van het huidige mandaat (1 januari 2019) is de focus van de missie verschoven van, *mapping*, planning en advisering naar een meer operationele taakstelling. Mede hierdoor is er ruimte gecreëerd voor institutionele en capaciteitsopbouw binnen de domeinen *Law enforcement*, Justitie en *Bordermanagement*. Wegens de veiligheidssituatie in Libië opereert EUBAM Libië vanuit Tunis. Onder de huidige omstandigheden is werken in Tripoli alleen mogelijk op rotatiebasis.

Militaire en civiele bijdrage

Sinds augustus 2018 levert Nederland één politiefunctionaris als *Ministry of Interior reform Advisor* aan de missie. Tevens draagt Nederland op verzoek van EUBAM, bij aan een grensbeheerproject in samenwerking met EUBAM-Libië. De uitvoering van het project wordt verzorgd door het Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten (ECID) van de Koninklijke Marechaussee dat vanaf juni 2018, verspreid over een periode van twee jaar, trainingen verzorgt voor medewerkers van Libische grenscontrole-instanties op het gebied van documentfraude. Daartoe worden per training twee Nederlandse trainers ingezet.

De Nederlandse adviseurs droegen namens EUBAM bij aan het *Pilot Model Police Station* project, waarbij gedurende drie jaar in samenwerking met het *United Nations Development Program* gewerkt werd aan de opbouw van een politiebureau en lokaal

veiligheidsapparaat dat vervolgens op grotere schaal kan worden gerepliceerd. Daarnaast zijn de Nederlandse adviseurs nauw betrokken bij de ontwikkeling van de *Crime Information Unit*. Deze unit heeft als doel het opslaan, analyseren en delen van informatie tussen de diverse *law enforcement agencies* in Libië. Hierdoor zal de informatie positie van de *law enforcement* aanzienlijk worden verbeterd.

Met de ECID-trainingen leverde Nederland een directe en concrete bijdrage aan robuuster grensbeheer in Libië en duurzame capaciteitsopbouw van de Libische grensautoriteiten. In 2019 zijn in totaal 70 deelnemers verdeeld over zes trainingen opgeleid. Van deze 70 deelnemers is een selectie gemaakt om deel te nemen aan de gevorderden training. Er zijn twee gevorderden trainingen verzorgd. Hieruit zijn 11 deelnemers geselecteerd om deel te nemen aan de *Training of Trainers* (ToT).

2.4.2.2 EULPC (Libië)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

De EULPC is dankzij de steun die het de afgelopen jaren heeft geleverd in Libië zeer goed ingevoerd en speelt dan ook een belangrijke rol in het verzamelen van informatie en verzorgen van *situational awareness*. Wegens de veiligheidssituatie in Libië opereert EULPC (sinds april 2019) vanuit Tunis.

Militaire bijdrage

Nederland droeg gedurende 2019 met een *Voluntary National Contribution* (VNC) van één stafofficier bij aan EULPC. Met deze Nederlandse functionaris heeft Nederland haar informatiepositie m.b.t. de situatie in Libië gehandhaafd.

2.4.2.3 EUNAVFOR MED Sophia (Middellandse Zee)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

In december 2018 kon geen akkoord bereikt worden over de verlenging van het mandaat van de operatie Sophia omdat er geen overeenstemming bereikt kon worden over een ontschepingspraktijk voor migranten die door de voor operatie ingezette schepen werden gered. Het mandaat was daarom met een *technical rollover* verlengd tot 30 september 2019, waarbij de inzet van schepen per 1 april 2019 werd opgeschort. Op 26 september 2019 is het mandaat verlengd tot en met 31 maart 2020, waarbij de inzet van schepen opgeschort bleef. Op 31 maart 2020 werd de operatie Sophia door de Raad van de Europese Unie beëindigd. De nieuwe EU militaire operatie – EUNAVFOR MED Irini heeft als hoofdtaak het implementeren van het VNVR-wapenembargo ten aanzien van Libië.

Door de opschorting van de inzet van schepen per 1 april 2019 kon de missie een deel van haar taken niet volledig uitvoeren, namelijk de ontwrichting van mensensmokkernetwerken buiten de Libische territoriale wateren en de handhaving op zee van het VN-wapenembargo voor Libië. Middels de training en ondersteuning van de Libische kustwacht en marine heeft Operatie Sophia succesvol bijgedragen aan het terugdringen van de activiteiten van de mensensmokkelaars. In 2019 arriveerden 14.876 personen in Italië en Malta via de Centraal Mediterrane Route, dit was 40% minder dan in 2018 (24.815 personen). 9.035 personen werden gered/onderscheept door de Libische kustwacht in 107 operaties op zee.

Militaire bijdrage

Nederland heeft een mandaat voor drie militairen. In 2019 leverde Nederland twee staffunctionarissen werkzaam op het hoofdkwartier van EUNAVFORMED Sophia in Rome. Met de inbreng van deze twee functionarissen was de Nederlandse informatiepositie geborgd.

2.4.3 Somalië en piraterijbestrijding

2.4.3.1 EUNAVFOR ATALANTA

Rationale Nederlandse bijdrage

In maart 2019 is de Kamer per Kamerbrief geïnformeerd over de Nederlandse inzet in Somalië en op piraterijbestrijding.¹¹ Met de bestrijding van piraterij draagt Nederland bij aan de handhaving van de internationale rechtsorde. Piraterij raakt bovendien rechtstreeks aan de economische veiligheid van Nederland. Het is een strategisch Nederlands belang om onze handelsroutes en de toegang tot grondstoffen veilig te stellen. Jaarlijks rond 20.000 tot 30.000 schepen langs de Hoorn van Afrika, waarvan een substantieel deel op weg is naar de haven van Rotterdam. Nederland beoogt een duurzame bestrijding van piraterij, die gericht is op het aanpakken van grondoorzaken en het versterken van de maritieme veiligheid. Vanuit dit perspectief leverde Nederland in 2019 een bijdrage aan *European Union Naval Force (EUNAVFOR) Atalanta*.

De primaire taak in het huidige mandaat van Atalanta betreft piraterijbestrijding en bescherming van kwetsbare scheepvaart, waaronder noodhulptransporten van het *World Food Programme* en bevoorradingsschepen voor de *African Union Mission in Somalia (AMISOM)*. Sinds de herziening van het EU-mandaat in het najaar van 2014 heeft de missie tevens de secundaire taak om de andere EU-missies in Somalië waar mogelijk en met reeds aanwezige capaciteiten te ondersteunen. Daarnaast draagt Atalanta bij aan het monitoren van visserij in de Somalische wateren.

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Met het nieuwe mandaat voor Atalanta, dat in 2018 werd vastgesteld, is er voor Atalanta meer ruimte gekomen om met derde partijen samen te werken en richt de missie zich op het vergroten van de synergie met andere actoren binnen de maritieme veiligheidssector. In het kader van de Brexit besloot de RBZ ook om het *operational headquarter (OHQ)* van de missie per 29 maart 2019 te verplaatsen van Northwood in het Verenigd Koninkrijk naar Rota, in Spanje. Het *Maritime Security Centre Horn of Africa (MSCHOA)* verhuist naar Brest in Frankrijk. Het MSCHOA monitort maritieme koopvaardijstromen in de Hoorn van Afrika en is de (civiele) link van Atalanta met de koopvaardij.

Militaire en civiele bijdrage¹²

De Nederlandse bijdrage aan Atalanta bestond in 2019 uit drie stafofficieren op het *OHQ* en een politiek adviseur gestationeerd op het missiekantoor in Nairobi. Met het invullen van stafofficieren op het *OHQ* bleef Nederland betrokken bij Atalanta. De politiek adviseur was gestationeerd in Nairobi en behartigde vanuit daar de belangen van de missie in de regio. In die hoedanigheid was de politiek adviseur onder andere verantwoordelijk voor het onderhouden van missierelaties en het versterken van de synergie tussen Atalanta en de andere EU-missies. Nederland heeft in 2019 niet deelgenomen met een varende of vliegende militaire eenheid.

2.4.4 UNMISS (Zuid-Sudan)

Rationale Nederlandse bijdrage

Nederland heeft sinds de onafhankelijkheid van Zuid-Sudan en de oprichting van UNMISS in 2011 een bijdrage geleverd aan de missie. Deze bijdrage is sinds 2011

¹¹ Kamerstuk 29 521 – nr. 376.

¹² De VPD-inzet wordt behandeld in hoofdstuk 3 (Nationale inzet).

geleidelijk verminderd tot zes stafofficieren. UNMISS opereert onder complexe omstandigheden, die de missie regelmatig beperken in haar functioneren. Tegen deze achtergrond hebben de Nederlandse militairen en politiemensen een zichtbare en belangrijke bijdrage geleverd aan de effectiviteit van de missie. Vanuit de missieleiding bestaat veel waardering voor de inzet van het Nederlandse personeel, dat in de afgelopen jaren voornamelijk expertise heeft geleverd op het gebied van inlichtingen, civiel-militaire samenwerking, juridische zaken en logistiek. De bijdrage aan UNMISS is complementair geweest aan andere Nederlandse inspanningen in Zuid-Sudan op het gebied van diplomatie en ontwikkelingssamenwerking. Daarnaast heeft Nederland zich tijdens het jaar in de VN Veiligheidsraad actief ingespannen voor een verbetering van de effectiviteit van de missie.

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Uw Kamer is op 8 februari 2019 geïnformeerd over de voor de missie relevante ontwikkelingen. Zoals aangegeven in deze Kamerbrief ondervond UNMISS ook in 2019, ondanks het tekenen van het vredesakkoord, moeilijkheden bij de verwezenlijking van de doelstellingen uit het mandaat. De bewegingsvrijheid van de missie werd ernstig belemmerd door een gebrek aan medewerking van de Zuid-Sudanese autoriteiten en oppositie. De Nederlandse regering heeft op 8 februari 2019 besloten deelname aan de missie per 1 september 2019 te beëindigen.¹³

Militaire en civiele bijdrage

Het Nederlandse mandaat voor UNMISS bood ruimte aan de uitzending van zes stafofficieren in Juba en vijftien *Individual Police Officers* (IPO's)

Ten aanzien van de stafofficieren geldt dat tot aan de beëindiging van de Nederlandse deelname aan UNMISS per 1 september 2019, de bijdrage bestond uit zes militairen binnen het hoofdkwartier van UNMISS in Juba.

2.4.5 GPOI (Niger en Uganda)

Rationale Nederlandse bijdrage

Het *Global Peace Operations Initiative* (GPOI) is een programma van het US *State Department*. GPOI stond voorheen bekend als het *African Contingency Operations Training and Assistance* (ACOTA) programma. GPOI is nu een wereldwijd programma, waarbij focus op het Afrikaanse continent blijft liggen: 23 van de 54 actieve partnerlanden bevinden zich in Afrika. Het programma voorziet in de training van eenheden van troepenmachten van deze partnerlanden ter voorbereiding op inzet in VN- en AU-missies. Het doel van GPOI is het vergroten van de capaciteiten van o.a. Afrikaanse landen die bereid zijn bij te dragen aan vredesmissies, zodat het mandaat effectiever kan worden uitgevoerd. Dit past binnen de recente prioriteit die binnen de VN wordt gegeven aan *pre-deployment*, waarbij Afrikaanse landen via trainingen en capaciteitsopbouw in staat worden gesteld meer verantwoordelijkheid te nemen voor de veiligheid in de regio. Sinds 2004 zijn door GPOI meer dan 365.000 peacekeepers getraind.

Nederland draagt sinds 2007 bij aan GPOI. De Nederlandse steun bestaat uit een jaarlijkse financiële bijdrage van 3,5 miljoen euro tot en met 2021 en een personele bijdrage van trainers voor trainingen ten behoeve van strijdmachten van Afrikaanse landen die ingezet worden in voor Nederland prioritaire regio's zoals de Sahel.

Militaire bijdrage

¹³ Kamerstuk 29 521 – nr. 375.

In 2019 hebben Nederlandse militairen drie trainingen verzorgd in Uganda en één in Niger. Iedere trainingsperiode zond Nederland vier militairen uit en werd er een eenheid van bataljonsgrootte opgewerkt. Met het geven van militaire trainingen heeft Nederland bijgedragen aan het verbeteren van de militaire capaciteit van een aantal landen, teneinde deze landen in staat te stellen een bijdrage te leveren aan VN missies in hun regio. De training gepland in Burkina Faso kon wegens binnenlandse aangelegenheden geen doorgang vinden: het te trainen bataljon werd door de autoriteiten ingezet voor nationale taken. De Nederlandse bijdrage aan de training in Niger is wegens de veiligheidssituatie tijdelijk onderbroken geweest. Bij de hervatting van de trainingen werd het Nederlandse trainingsteam versterkt met een arts, waarmee de medische ondersteuning van het team kon worden gegarandeerd. In Niger werden bataljons getraind ten behoeve van inzet in MINUSMA en in Uganda ten behoeve van inzet in AMISOM. De training aan een Ugandees bataljon was tevens de laatste voor Nederlandse trainers. De Ugandezen zijn inmiddels op een dusdanig niveau dat zij de trainingen zelf kunnen geven.

2.5 Internationale hoofdkwartieren

Onderstaande tabel geeft ter aanvulling op de informatie die in deze rapportage is aangeboden een overzicht van overige hoofdkwartieren waar Nederlandse militairen ter ondersteuning van missies en operaties te werk gesteld zijn.

Hoofdkwartier	Locatie	Aantal
USCENTCOM, waaronder OHQ <i>Coalition Strategy and Plans Group (CSPG)</i> <i>Relatie met de anti-ISIS coalitie en de brede veiligheidsinzet in Irak</i>	Tampa	4
Combined Maritime Forces <i>Relatie met operaties in het kader van piraterijbestrijding</i>	Bahrein	2
<i>Nato Support to the African Union (NS2AU)</i>	Addis Abeba	1

Tabel 1: Bijdrage internationale hoofdkwartieren

3 Nationale inzet

In 2019 zijn Nederlandse militairen ingezet onder nationaal gezag binnen en buiten de grenzen van het Koninkrijk der Nederlanden. Dit type operaties geschiedt in het kader van de Derde Hoofdtak van de Krijgsmacht. De minister van Defensie rapporteert op dit punt uitgebreid in het jaarverslag van Defensie met het doel de ontwikkelingen in het kader van deze hoofdtak te kwantificeren. In deze rapportage wordt alleen gerapporteerd over de uitvoering van die nationale taken die een relatie hebben met missies en operaties.

3.1 Vessel Protection Detachments (Oostkust Afrika)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Op verzoek van rederijen zet Defensie sinds 2011 *Vessel Protection Detachments* (VPD) in op Koninkrijk gevlagde koopvaardij schepen ter bescherming van bemanning, schip en lading tegen aanvallen door piraten voor de kust van Somalië. Op 13 maart 2018 heeft het parlement ingestemd met het voorstel van wet voor de inzet van gewapende particuliere maritieme beveiligers aan boord van Nederlandse koopvaardij schepen (Wet ter Bescherming Koopvaardij). Deze wet heeft inmiddels ook instemming van de Eerste Kamer (19 maart 2019). Dit had in 2019 nog geen wijziging tot gevolg voor de wijze waarop Defensie de VPD's inzette.

Militaire bijdrage

De gemiddelde inzetduur van een VPD is twee weken. Een VPD bestaat uit elf mariniers. In 2019 zijn 26 aanvragen voor een VPD ontvangen, waarvan er acht zijn ingetrokken. In totaal zijn in 2019 vijftien aanvragen uitgevoerd. Het aantal aangevraagde en uitgevoerde VPD's is daarmee van dezelfde orde van grootte als in 2018.

4 Slotbeschouwing

Met deze voortgangsrapportage informeert het kabinet uw kamer over de Nederlandse inzet in missies en operaties in 2019. Gezien de druk op de internationale rechtsorde en de instabiliteit in de regio's rond Europa blijft de Nederlandse inzet in vredesmissies en crisisbeheersingsoperaties van groot belang. Deze inzet vindt plaats in een internationale context die onveiliger wordt en waarin de kwetsbaarheid van Nederland en mensen over de hele wereld is toegenomen. Het kabinet streeft naar een proportionele bijdrage aan de internationale inspanningen om dreigingen voor Nederland tegen te gaan en de internationale rechtsorde te versterken.

Evenals voorgaande jaren is in 2019 een groot beroep gedaan op mens en materieel. De effecten van deze inzet op de gereedstelling zijn beschreven in de inzetbaarheidsrapportage die de Kamer tegelijkertijd met deze brief wordt aangeboden. Het spreekt voor zich dat de krijgsmacht alleen wordt ingezet als dit ook verantwoord is.

Zoals benadrukt in de Kamerbrief van 14 juni 2019 over de samenhang van de Nederlandse inzet in snelle reactiemachten en missies en operaties tot en met 2021 kunnen op deze termijn substantiële additionele bijdragen in het kader van de tweede hoofdtaak vrijwel niet zonder directe impact voor verplichtingen in het kader van de eerste en derde hoofdtaak en/of het herstel van de gereedheid van de krijgsmacht worden gerealiseerd. Uiteraard acht het kabinet het van belang om voldoende flexibiliteit te behouden voor mogelijke inzet in het kader van missies en operaties in onvoorziene crisissituaties. Er is slechts één *single set of forces* die kan worden ingezet voor de drie hoofdtaken van de krijgsmacht. Dat vraagt derhalve iedere keer weer om een zorgvuldige afweging bij besluitvorming over verlenging van bestaande verplichtingen en eventuele bijdragen in het kader van één van de drie hoofdtaken van Defensie.

Bijlage 1 Juridische grondslagen en mandaten

Locatie	Inzet	Rechtsgrond	Duur internationaal mandaat	Duur Nederlands mandaat
Europa	EULEX (Kosovo)	VNVR resolutie 1244	EU mandaat tot 14 Juni 2020. (afgeleide van VNVR 1244)	14 juni 2020 ¹⁴
Midden-Oosten	UNTSO (Libanon en Golan)	VNVR Resolutie 50	Onbepaald	Onbepaald
	UNIFIL	VNVR Resolutie 2433	31 augustus 2020	31 juli 2021 ¹⁵
	UNDOF (Golan)	VNVR Resolutie 2394	30 juni 2020	31 juli 2021 ¹⁶
	EUBAM (Rafah)	EU overeenkomst met Israël en de Palestijnse Autoriteit	EU mandaat tot 30 juni 2020	31 juli 2021 ¹⁷
	USSC (Jeruzalem en Ramallah)	Overeenkomst tussen VS, Israël, de Palestijnse Autoriteit	Onbepaald	31 juli 2021 ¹⁸

¹⁴ Kamerstuk 21 501 – 02 – nr. 1876.

¹⁵ Kamerstuk 21 501 – 02 – nr. 1932.

¹⁶ Kamerstuk 21 501 – 02 – nr. 1932.

¹⁷ Kamerstuk 21 501 – 02 – nr. 1932.

¹⁸ Kamerstuk 21 501 – 02 – nr. BG

Afrika	Operatie Atalanta (oostkust Afrika)	VNVR Resolutie 2383	31 december 2020	31 december 2019 ¹⁹
	MINUSMA (Mali)	VNVR Resolutie 2480	30 juni 2020	1 mei 2019 ²⁰
	EUTM (Mali)	Verzoek Mali aan EU (gerelateerd aan VNVR 2085)	18 mei 2020	31 december 2021 ²¹
	EUCAP Sahel Mali	Overeenkomst EU - Mali	14 januari 2021	31 december 2021 ²²
	EUCAP Sahel Niger	Overeenkomst EU - Niger	30 september 2020	31 december 2021 ²³
	EUNAVFORMED Sophia	CFSP 2016/993 en CFSP 2017/1385	31 maart 2020	30 juni 2020 ²⁴
	EUBAM Libië	Overeenkomst EU - Libië (CFSP 2016/207 en CFSP 2017/1342)	30 juni 2020	30 juni 2020 ²⁵
	EULPC	Verzoek van Libië	30 juni 2020	30 juni 2020 ²⁶
	UNMISS (Zuid Soedan)	VNVR Resolutie 2392	15 maart 2020	01 september 2019 ²⁷
	GPOI (Burkina Faso, Benin en Uganda)	Overeenkomst USA - Afrikaanse landen	Onbepaald	Per activiteit wordt dit bepaald
Internationale Hoofdkwartieren	Hoofdkwartier CMF	United Nations Convention on Law of the Sea	Onbepaald	Onbepaald
	Hoofdkwartier NS2AU	Verzoek Afrikaanse Unie aan Navo	Onbepaald	Onbepaald
Nationaal	VPD	Art. 97 Grondwet	Onbepaald	Onbepaald

¹⁹ Kamerstuk 21 501-02 nr.2095

²⁰ Kamerstuk 29 521 - nr. 363.

²¹ Kamerstuk 29 521 - nr. 368. Mits EU mandaat wordt verlengd.

²² Kamerstuk 29 521 - nr. 368. Mits EU mandaat wordt verlengd.

²³ Kamerstuk 29 521 - nr. 368. Mits EU mandaat wordt verlengd.

²⁴ Kamerstuk 21 501 - 28 - nr. 186. Mits EU mandaat wordt verlengd.

²⁵ Kamerstuk 21 501 - 28 - nr. 186.

²⁶ Kamerstuk 21 501 - 28 - nr. 186.

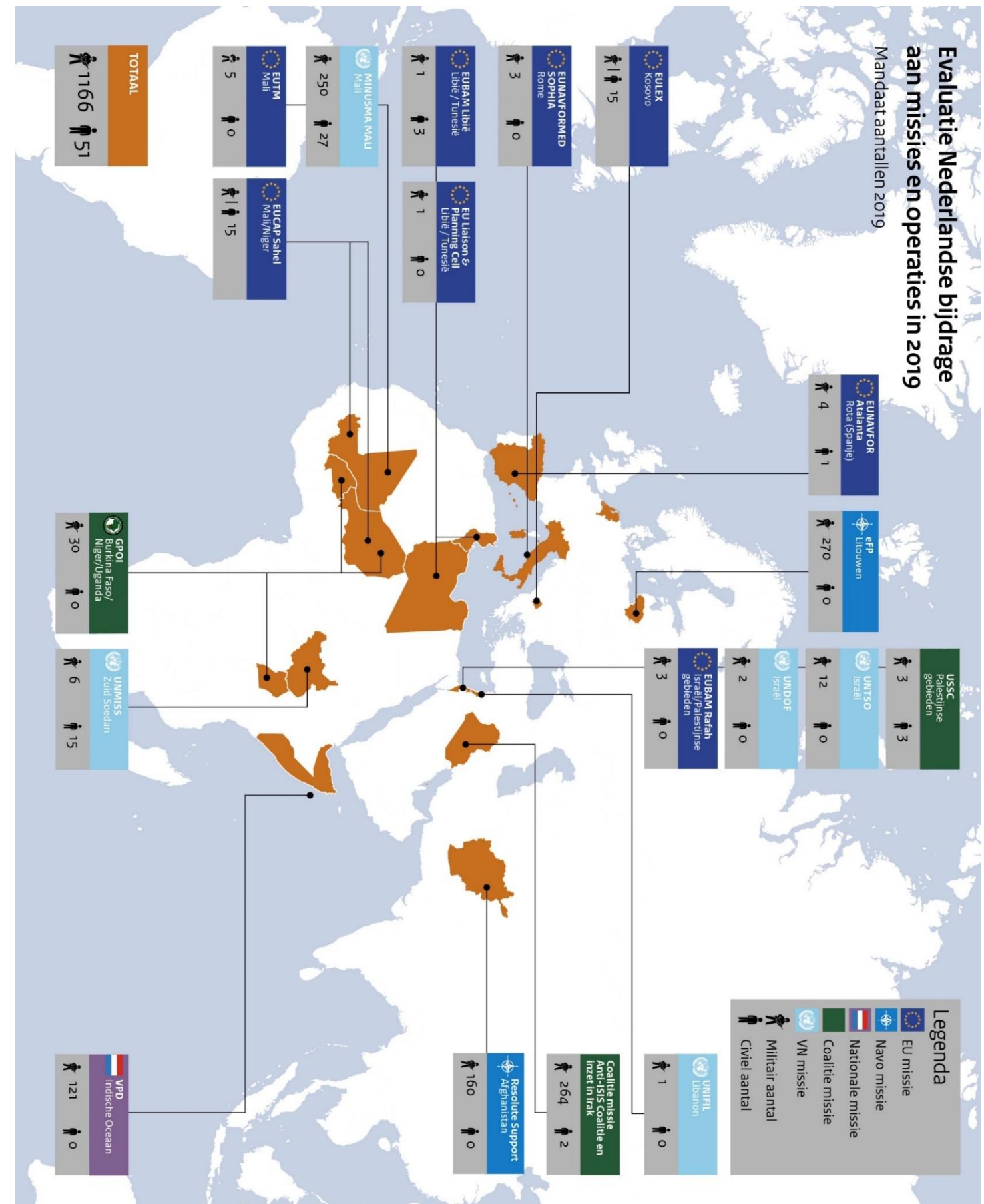
²⁷ Kamerstuk 29 521 - nr. 375.

Bijlage 2 Totale inzet in 2019 (uitvouwbare infographic)

In de infographic zijn per missie de mandaataantallen opgenomen. Deze aantallen wijken af van de daadwerkelijk ingezette functionarissen. Militairen worden voor de duur van vier tot zes maanden uitgezonden, waardoor er meerdere rotaties per jaar nodig zijn. Civiele functionarissen worden doorgaans voor de duur van een heel jaar ingezet. In 2019 zijn er ongeveer 2135 militairen en 50 civiele- en politiefunctarissen uitgezonden.

Missie	Mandaat		Ingezet personeel		Totaal
	Militair	Civiel/IPO's	Militair	Civiel/IPO's	
EUROPA					
eFP (separate VGR)	270	0	675	0	675
EULEX Kosovo	15		2	15	17
Midden Oosten					
Anti-ISIS coalitie en de brede veiligheidsinzet in Irak (separate VGR)	246	20 (NMI) (civiel/militair)	475	6 (NMI)	481
Midden Oosten overige missies					
UNIFIL	1	0	2	0	2
UNDOF	2	0	6	0	6
UNTSO	12	0	22	0	22
EUBAM Rafah	3	0	0	0	0
USSC	3	3	6	0	6
Afrika					
MINUSMA	250	27	250	16	266
EUTM Mali	5	0	4	0	4
EUCAP Sahel Mali	15		0	2	2
EUCAP Sahel Niger			0	4	4
EUBAM Libië	1	3	2	6	8
EULPC Libië	1	0	2	0	2
EUNAVFORMED Sophia	3	0	2	0	2
EUNAVFOR ATALANTA	4	1	6	1	7
UNMISS	6	15	6	0	6
GPOI	30	0	30	0	30
Centraal Azië (Afghanistan)					
Resolute Support Mission (separate VGR)	160	0	480	0	480
National Inzet					
VPD ²⁸	121	0	165	0	165
Totaal circa²⁹	1148	69	2135	50	2185

²⁸ Maximaal 175 VPD's per jaar, waarvan maximaal 11 VPD's tegelijkertijd kunnen worden ingezet. Een VPD bestaat uit 11 militairen

²⁹ Aantallen zijn gebaseerd op naslag van verschillende bronnen en zijn een benadering.